

Uludağ / Pardus

Erkan TEKMAN - Proje Yöneticisi

Geçtiğimiz haftalarda Türkiye'nin bir ulusal işletim sistemine sahip olabilmesi yolunda son derece önemli bir adım atıldı: Pardus Çalışan CD 1.0.

Pardus, 2003 yılından bu yana Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK, www.tubitak.gov.tr) Ulusal Elektronik ve Kriptoloji Araştırma Enstitüsü (UEKAE, www.uekae.tubitak.gov.tr) bünyesinde yürütülmekte olan Ulusal Dağıtım (Uludağ, www.uludag.org.tr) projesi tarafından geliştirilen Linux dağıtımı.

Uludağ Projesi

UEKAE'de 2003 yılında bir ulusal işletim sistemi geliştirilmesinin olurluğu üzerine yürütülen çalışmaların belirgin bir olgunluğa ulaşması ardından, 2004 yılı başlarında Linux temelli bir dağıtım geliştirmek üzere teknik bir ekip oluşturulmaya başlandı. 2004 yılının ilk yarısını kavramsal hazırlık ve olası modellerin araştırılması için kullanan Uludağ ekibi, 2004 yılı Eylül ayında çekirdek kadrosunu genişletme ve dağıtım geliştirme sürecine geçti. Ekibin geliştirdiği ilk ürün de

2005 yılı Şubat ayında dağıtılmaya başlanan Pardus Çalışan CD oldu. Uludağ projesinin misyonu, aynen UEKAE gibi, ulusal bağımsızlık, güvenlik ve tasarruf sacayağı üzerine yerleşiyor. Sahipli-kapalı yazılımlar yerine Linux gibi açık ve özgür sistemler kullanılmaya başlandığında bu üç amaca doğru çok önemli bir adım atılmış olacak. Açık ve özgür sistemler kullanıcıya yazılımına, kaynak koduna ve verilerine sahip olma fırsatı sağlıyor; bu sahiplikler de ulusal bağımsızlık, güvenlik ve tasarrufa giden yolda önemli kazanımlar.

Türkiye’de ve dünyada Linux’un yaygınlaşmasının önündeki temel sorunlardan biri, özellikle kurumsal kullanıcıların, işletim sisteminin arkasında duracak kurumsallaşmış ve büyük destek firmaları aramalarından kaynaklanıyor. Güçlü ve güvenilir bir kuruluşun “Biz Türkiye’de Linux’un arkasındayız” demesinin yaygınlık için önemli kazanımlara yol açacağı kesin, ki Uludağ projesi ile TÜBİTAK kendisini bu noktada konumlandırdı. Pardus bilebildiğimiz kadarıyla Türkiye’de (bazı KOBİ girişimleri dışında) kurumsal olarak desteklenen ilk özgür yazılım projesi. Linux ve özgür yazılıma destek veren diğer kuruluşlar ile işbirliği içerisinde ortaya çıkarılacak iş modelleri Pardus’un yaygınlaşmasında temel etken olacak. TÜBİTAK’ın bakış açısı, yukarıda değinildiği gibi, Linux’un yaygınlaştırılmasını aşan noktalara da erişiyor. Uludağ projesi çerçevesinde TÜBİTAK, Türkiye’de bilgi teknolojileri alanında ve Linux temelinde araştırma-geliştirme yapılmasını, katma değerli projeler üretilmesini amaçlıyor. Bunun için

de gerek teknolojik alanda ve gerekse iş alanında yerel bilgi birikimi oluşturulmasını zorunlu görüyor. Bu bilgi birikiminin eğitim, destek, proje bütünleştirme ve iş süreçleri konularına sınırlı kalmamasını; yazılım geliştirme, işletim sistemi özelleştirme ve diğer düşük seviyeli alanlara da yayılmasını, diğer bir deyişle Uludağ projesi çevresinde bir özgür yazılım ekosistemi oluşmasını arzu ediyor. Pardus’un bu yönde önemli bir heyecan yarattığını şimdiden belli oluyor.

Pardus Ulusal İşletim Sistemi

Pardus temel olarak bir Linux dağıtımı. Linux çekirdeğini ve bir çok açık ve özgür uygulamayı bir araya getiren, birlikte çalışacakları şekilde uyarlama ve yapılandırılmalarını yapan, son kullanıcıya yalnızca uygulamaları kullanmayı bırakan bir dağıtım. İlk aşamada Pardus bilişim okuryazarı kullanıcıların temel masaüstü gereksinimlerini (İnternet işlevleri, ofis ve çokluortam uygulamaları gibi) karşılamak üzere geliştirildi. Bu şekilde hem kurumsal masaüstüne, hem de bireysel kullanıcılara uyabilecek esnek bir ürün oluşturabilecek. Bir yandan sunucu tarafında mevcut Linux dağıtımlarının güçlü ve pazarlanabilir durumda olduğu, diğer yandan da gerek Linux masaüstünün son yıllardaki gelişmesi ve gerekse Uludağ’ın kısa zamanda kaydettiği ilerleme ışığında istemci tarafında da Linux’un bir seçenek oluşturmaya başladığı aşikar. Bu nedenle, özellikle kurumsal pazarlarda, uçtan uca Linux çözümlerinin gerçekleştirilmesi şansının geçtiğimiz yıllara göre hayli arttı söylemek mümkün.

Pardus’un masaüstünde başarılı olması ardından sunucu tarafını hedefleyen, özellikle farklı dikey pazarlara uygun çözümler üretecek şekilde kişiselleştirilmiş kurumsal sürümler oluşturulacak. Bu bağlamda amaç, çeşitli kullanım şekillerinde ve alanlarında, toplumun her kesimince tercih edilen, kullanılan ve yaygınlaştırılan bir işletim sistemi dağıtımını oluşturabilmek.

Pardus Neden Farklı?

Her ne kadar mevcut Linux dağıtımlarının yaygın olanları anlamlı miktarda Türkçe desteği sağlıyor olsalar da, tam Türkçe destekli bir dağıtımın varlığından söz etmek halen mümkün görünmüyor. Çeviri eksiklikleri yanında ve özellikle yazı tipi sorunları, Türk alfabesi uyumlu olmayan uygulamaların varlığı Linux çözümlerini rekabet karşısında zayıf duruma düşürebiliyor. Pardus tam Türkçe desteği vermeyi hedefliyor ve Çalışan CD ile de görüldüğü gibi bu yönde önemli mesafe de katetti. Pardus Çalışan CD’nin mevcut Linux dağıtımları arasında Türkçe desteği konusunda en düzgün ve ileri durumda olduğunu söylemek mümkün.

Linux işletim sisteminin yaygınlaşmasının önündeki temel sorunlardan biri de kurulum ve kullanım zorluğu olageldi. Her ne kadar mevcut dağıtımlar özellikle kurulum konusunda oldukça ileri noktalara erişmiş olsalar da daha ileri adımlar atılabileceği açık. Bu çözümlerin önündeki engel temel sistem tasarımı ya da uygulamaların karmaşıklığından çok, kullanışlılığı sağlaması gereken temel aktörün bütünleştirmeyi yapan da-

ğitımcı olması. Tam da bu nedenle Pardus kolay kurulabilir ve kullanılabilir bir Linux dağıtımı olmayı hedefliyor. Pardus Çalışan CD aşamasında dahi sade ve kolay işlenebilir bir masaüstü ortamı yaratarak deneyimsiz kullanıcıların rahatlıkla kullanabileceği bir yapı oluşturuldu. Önümüzdeki aylarda nihai ürünlerini çıkacak olan ÇOMAR ve PİSİ projelerimiz kullanışlılık açısından önemli kazanımlara yol açacak teknik altyapıyı sunacak. Kullanışlılık konusunun temelinde mevcut işletim sistemleri ve dağıtımların teknoloji merkezli ve araç temelli tasarımları. Daha kolay tasarlanabilen ve geliştirilebilen yazılımlar ilkel bir şekilde oluşturuluyor, insanın adaptif gücüne güvenerek kullanıcının bu ilkel yazılıma uyum sağlaması bekleniyor. Oysa baştan yazılımı insana uyacak şekilde tasarlamak ve oluşturmak için gerekli çaba gösterilse verimlilikte önemli bir artış sağlanabilir. Bunun yolu da insan merkezli ve görev temelli bir tasarım metodolojisi kullanmak. Yapılandırma yöneticisi ÇOMAR (CONfiguration MANageR) ve paket yönetim sistemi PİSİ (Packages Installed Succesfully as Intented) Uludağ projesinin bu yolda attığı ilk ve en önemli adımlar.

Pardus Adı Nereden Geliyor?

Pardus Linux adını Anadolu Parsı'ndan (panthera pardus tulliana) almakta. Anadolu Parsı, Leopar alt-türündeki büyük kedilerin Anadolu'daki son temsilcilerinden. Anadolu Parsı, Ege ve Batı Akdeniz, Doğu Akdeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinde, daha çok ormanlık ve dağlık alanlarda yaşamış, doğal yaşam alanları ve av kaynaklarının azalması sonucu insanların yaşadığı yerlere yönelmiş ve genellikle vurularak ya da zehirlenerek öldürülmüş. Son Anadolu Parsı'nın 17 Ocak 1974 tarihinde Beypazarı ilçesinde vurulduğu ve neslinin tükendiği yönünde görüşler bulunmasına karşın, bugün Türkiye'de 10-15 Anadolu Parsı kaldığını da öne süren, varlığını kanıtlamak ve koruma altına almak için çabalarını aralıksız sürdüren doğa gönüllüleri de mevcut. Örneğin, fotoğrafçı Cemal Gülaş (www.cemalgulas.com). Ulusal İşletim Sistemi'ne Pardus adı verilmesinin iki nedeni var: Birincisi Anadolu Parsı gibi Anadolu'ya özgü olması. İkincisi ise Anadolu Parsı gibi özgür, çevik, güvenilir, esnek ve güçlü olacağına düşünülmesi.

Uludağ İş Modelleri

Pardus Ulusal İşletim Sistemi TÜBİTAK tarafından Genel Kamu Lisansı (GPL) ile özgürce dağıtılıyor ve dağıtılmaya devam edilecek. TÜBİTAK bu şekilde özgür yazılıma destek veren diğer kuruluşlar ile işbirliği içerisinde ortaya yeni iş modelleri çıkarmak istiyor. Sahipli-kapalı yazılımların güçlü tarafları gibi görülmeye alışılmış destek ve eğitim konularının bu iş modelleri çerçevesinde Pardus'un güçlü yanları haline gelebilecek. ◀